

Försvarsutskottets betänkande 2018/19:FöU3

Inrättande av försvarsgrensstaber

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom förslaget i propositionen om att bemyndiga regeringen att inrätta organisationsenheter i form av en arméstab, en marinstab och en flygstab i Försvarsmakten samt lokalisera dessa till Enköping, Hanninge/Muskö respektive Uppsala.

En följdmotion har väckts med anledning av propositionen. Utskottet avstyrker denna.

I betänkandet finns en reservation (M, C, KD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:18 Inrättande av försvarsgrensstaber.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Inrättande av försvarsgrensstaber	5
Reservation	7
Löpande rådgivning och utvärdering inför och under Försvarsmaktens omorganisation och utlokalisering, punkt 2 (M, C, KD, L)	7
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
Följdmotionen	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Inrättande av försvarsgrensstaber

Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av en arméstab, en marinstab och en flygstab i Försvarsmakten samt lokalisera dessa till Enköping, Haninge/Muskö respektive Uppsala.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:18.

2. Löpande rådgivning och utvärdering inför och under Försvarsmaktens omorganisation och utlokalisering

Riksdagen avslår motion

2018/19:2999 av Allan Widman m.fl. (L).

Reservation (M, C, KD, L)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 13 december 2018

På försvarsutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richtoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Pål Jonson (M), Josef Fransson (SD), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M), ClasGöran Carlsson (S), Lars Püss (M) och Heléne Björklund (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I budgetunderlaget för 2019 (Fö2018/00323/MFI) begärde Försvarmakten att få att inrätta försvarsgrensstaber med lokalisering till Enköping (armén), Haninge/Muskö (marinen) och Uppsala (flygvapnet).

Bakgrund

Inrättandet och lokaliseringen av försvarsgrensstaberna motiveras enligt Försvarmakten bl.a. av den försämrade omvärldsutvecklingen. Syftet med att inrätta staberna är att öka robustheten i ledningsorganisationen genom en ökad geografisk spridning.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av en arméstab, en marinstab och en flygstab i Försvarmakten samt lokalisera dessa till Enköping, Haninge/Muskö respektive Uppsala.

Utskottets överväganden

Inrättande av försvarsgrensstaber

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av en arméstab, en marinstab och en flygstab i Försvarsmakten samt lokalisera dessa till Enköping, Haninge/Muskö respektive Uppsala. Följdmotionen avstyrks.

Jämför reservationen (M, C, KD, L).

Propositionen

I propositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) angav regeringen att den säkerhetspolitiska situationen försämrats och att detta innebär förändrade krav på den svenska försvarsförmågan. I propositionen bedömde regeringen att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Försvarsutskottet delade regeringens bedömning (bet. 2014/15:FöU11 s. 16, rskr. 2014/15:251). I propositionen anförde regeringen vidare att utformningen av försvaret i första hand bör bygga på förmågan att möta ett väpnat angrepp och att den måste medge politisk och militär handlingsfrihet och ha en inneboende flexibilitet för att kunna hantera föränderligheten i utmaningar och hot.

Den nuvarande ledningen av Försvarsmakten har sedan länge utgått från en centraliserad styrning av myndighetens uppgifter. Centraliseringen av ledningskapaciteten till Stockholms innerstad skapar i det förändrade omvärldsläget en ökad sårbarhet. Som ett led i arbetet för att stärka den svenska försvarsförmågan och öka den operativa förmågan har Försvarsmakten förordat att tre nya organisationsenheter (försvarsgrensstaber) ska inrättas: en arméstab i Enköping, en marinstab i Haninge/Muskö och en flygstab i Uppsala.

Regeringen delar Försvarsmaktens bedömning att nämnda organisationsenheter bör inrättas och anser det angeläget att detta kan ske så snart som möjligt.

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2999 av Allan Widman m.fl. (L) understryker motionärerna att de i grunden delar regeringens förslag att inrätta och utlokalisera försvarsgrensstaberna. Samtidigt lyfter motionärerna fram att en större omorganisation och omlokalisering är förenad med risker. Det kan uppstå kompetensförluster genom avhopp när avståndet till arbetsplatsen ökar, och ledningsförmågan kan minska under en tid i samband med den faktiska omflytten. Det kan även krävas prioriteringar till följd av oförutsedda eller underskattade

kostnader, och det kan inte uteslutas att den förmågeskapande verksamheten drabbas. Motionärerna föreslår därför att regeringen i särskild ordning föranstaltar om löpande rådgivning och utvärdering inför och under Försvarsmaktens omorganisation och utlokalisering.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker förslaget av de skäl som anförs i propositionen.

När det gäller de risker som beskrivs i följdmotionen förutsätter utskottet att regeringen på lämpligt sätt följer upp arbetet med, och resultatet av, omorganisationen. Utskottet ser därför inget behov av att vidta några åtgärder med anledning av motionen, vilken avstyrks.

Reservation

Löpande rådgivning och utvärdering inför och under Försvarmaktens omorganisation och utlokalisering, punkt 2 (M, C, KD, L)

av Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Pål Jonson (M), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L), Alexandra Anstrell (M) och Lars Püss (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2018/19:2999 av Allan Widman m.fl. (L).

Ställningstagande

Vi delar i grunden regeringens förslag att inrätta och utlokalisera försvarsgrensstaberna på det sätt som anges i propositionen. Det innebär en något tydligare ansvarsfördelning än den tidigare organisationen och ökar motståndskraften i Försvarmaktens högre ledning. Samtidigt är en större omorganisation och omlokalisering förenad med beaktansvärda risker. Propositionen redovisar heller inte vilka ekonomiska konsekvenser som följer av omorganisationen.

Enligt nu gällande inriktningsbeslut är det enskilt viktigaste att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Oaktat upprepade tillskott finns det, även inom myndigheten, farhågor om denna måluppfyllnad, på kort och lite längre sikt. När en större omorganisation och utlokalisering genomförs kan oförutsedda eller underskattade kostnader komma att kräva prioriteringar. Det kan heller inte uteslutas att detta drabbar förmågeskapande verksamhet.

För att säkerställa att fördyringar och förseningar inte uppstår samt att detta sker utan onödig kompetensförlust eller nedgång i ledningsförmågan behöver hela denna process följas upp i särskild ordning. Statskontoret har under det senaste året, med biträde av Ekonomistyrningsverket, stöttat Försvarmakten när det gäller ändamålsenligheten i Försvarmaktens ekonomiska underlag. Dessa eller andra från myndigheten fristående instanser skulle fortlöpande kunna ge råd och utvärdera omorganisationen och utlokaliseringen. Ett liknande förfarande användes i början av 2000-talet då Försvarmakten påbörjade utvecklingen av nätverksbaserat försvar (NBF).

Vi föreslår därför att det i särskild ordning bör föranstaltas om löpande rådgivning och utvärdering inför och under Försvarsmaktens omorganisation och utlokalisering. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:18 Inrättande av försvarsgrensstaber:

Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av en arméstab, en marinstab och en flygstab i Försvarsmakten samt lokalisera dessa till Enköping, Haninge/Muskö respektive Uppsala.

Följdmotionen

2018/19:2999 av Allan Widman m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i särskild ordning föranstalta om löpande rådgivning och utvärdering inför och under Försvarsmaktens omorganisation och utlokalisering och tillkännager detta för regeringen.